

BASERRI BATEN TRANPOSO BI

IPUIÑA

Guzurra esan neban mendian,
Ni baño lenago zan errian.
(Esaera zarra)

Baserri bat nik dakit kaletik urrean,
Abia bikoduna tellape batean;
Nun ditudan ezautzen bost urte onetan,
Familia bi bizi dirala euretan,
Zarra ezkerrean ta gaztea eskuman,
Bietatik charrena ez dakit zeñetan;
Aiñ dira bada asko, bitzuen kontuak,
Zeiñtzuk jarteko bear dira liburuak;
Zelan ez diran barriz, bat bere santuak,
Obe da ichitea lurpean sartuak.
Alan bere gura dot, bat eskribitzea,
Bizi dedin betiko bere gomutea,
Nun nai jakiñik gizon, ze kasta direan,
Besterik ez dagien engañau lurean;
Bizi direalako beti guzurretan,
Urrin, ur, uri, erri, leku guztietan.

Entzun bada gauza bat, gertatua biai,
Ondrarik geitu baña, ez eutsena eurai;
Baldin batak egiña bazan gauza charra,
Besteak egin eutsan bereala parra;
Errazoiagaz da bat deitzen Chomiñ *Tranpa*,

Joakin guzur, bestea, biak dauke antza;

Ara zelan zan bada, orduko kontua,
Barre legeche negar eragitekua;
Irakurri dedilla emenche bestela,
Ipiñi dodalako jazo zan bezela:
Zuzendurik gaztea zarraren echera,
Asi ei jakon berba leunez esatera.

Mesedez gura neuke astoa gaur Chomin,
Errotara bear dot biaje bat egiñ;
Gure asto amea egiñ ei dabe ill,
Astakumea barriz kanpoetan dabill;
Gañera bizkarrean neuk zelan dodan miñ,
Bakizu kargarako zelan enazan duiñ.

Poz pozik serbiduko zindukedaz Joakiñ,
Gure astoa baña ¿nun dan zeñek jakiñ?
Atzo basoan billa naiz luzaro ekin,
Alperra egitea izan zan alegin,
Ona, emen zeu legez etorririk Krispiñ,
Baña, batorri bere gusto emon eziñ;
Bestelan gure astoak bioen kargakiñ,
Errotarañokoa eingo eban bardiñ;
Eta aulki bategaz lagun bi nik ariñ,
Serbiduko nituan arturik atsegiñ.

. . . . .
Guzurra zelan artzen erraz dan geyenez,
Bizkorrak errendua oi dabena legez;
Chomin bere bertatik zepoan jausi zan,
Uste uste bagarik alako modutan;
Astoa abiaurik kortatik arrantzaz,
Guzurtau zan bertanche gorriturik lotsaz;
Baña, au da andia, etzan mudau Joakin,
Naiz esetsi bereak andiagoakin;
Ta bere ondorean jardunik umeak,
Ikaratu zituzan auzoko jenteak;
Echeko danak barriz ipiñi gorturik,
Ordu erdian alkar aditu eziñik;
Izan bere eztarriz, zolia da bera,
Agaitik premiao aurten dau atera;

Ill baga luzaroan baldin bada bizi,
 Joakin ez da izango aurrera aih gaizki.
 Baña ¿zeñek ez dakus orain garbi oso,
 Bera ta zelan Chomih direan tranposo?
 Agirian daukagu dirala aihseri,
 Ez bata ez bestea lazurako erbi;
 Tellape baterako ¡o! ize familia!
 Bakea gozetako ¡ay! ¡ze desgrazia!

. . . . .

Chomin eta Joakiñen kontu aih polita,
 Albait ondoen orra bertsoan jarrita;
 Nai neban ikustea letraz ipiñia,
 Askorentzat dalako ispillu garbia;
 ¿Zeinbateg euki arren ugari gauzea,
 Bestenaz ez dabe nai aprobechetea?
 ¿Guzurra ta abarra asmaurik zelan bait,
 Eraginik sarritan auzokoai gogait?
 Alanche diralako Chomin zeinda Joakin,
 Eta besterik izan orrelan ez dediñ;
 Jakin eragiteko gure *Errebistan*,
 Ejenplugarri edo ikasbide gisan;
 Kontu au Krispin kalek igaz esan eustan,
 An aurkitu zalako bera ordu atan;
 Berak entzun zituzan astoen arrantzak,
 Berak irurai artu ardureaz antzak;
 Berak ezautu ziur danen garrasiak,
 Ziralako beragaz sarri ibilliak;
 (Egia da ikusi begiz ez ebazan
 Zergaitik zarraturik kortetan egozan),
 Baña ¿entzunagaz bat, personea berban,
 Ezagututen ez dau belarriak nor dan?
 Ez dago bada emen, dudaren apurrik,
 Ak esango ebala bapere guzurrik;
 Alan bere formala balitz Krispin *Kale*,
 Ez eban jakin bear gauz au batek bere;
 Baña, zorionean da kale zalea,
 Ez dabelako jan nai taloaz esnea;
 Barri bi batu eta amabi zabaldu,

Brometan beti bera da danbolinteru;
 ¡Ay! komediantea izan balitz Kale,
 Achurlaria baño askocho zan obe!
 Alari Chomiñenetik urten ebanean,
 Eskuan makilleaz, pipaz ezpaneaz,
 Trencho bati legeche eriola keia,
 Errira egitean bertatik bidia;
 Geratu egin jakon siku eztarria,
 Baña, jakiña gaitik nun zan iturria;
 Sartu zan arda on saltzen zan tabernan,
 Eta eun gizon topau egiñ arren bertan;
 Abiau zan kontetan guztien aurrean,
 Berak daukan grazia ederraz miñean;
 Aiñ ondo eiñaz Chomiñ ta Joakiñen plantak,
 Ezin eta obeto astoen arrantzak;
 Malkoak bota arte, eragiñaz barre,
 Naiz da gizon bi ichi, bertan kreitu bage.

*Ze ederto dagozan esaera zarrak
 Jarriak anchiñako euskaldun asabak
 Guzorra esan arren gizonak mendian
 Bera baño len dala elduten errian.*

FELIPE ARRESE TA BEITIA.

Ochandion, 1895-ko urtean.

